

Møre og Romsdal
fylkeskommune

saksframlegg

Dato:	Referanse:	Vår saksbehandlar:
30.09.2022	129822/2022	One Marthe Jostad Vik

Saksnr	Utval	Møtedato
	Kultur-, næring- og folkehelseutvalet	24.10.2022
	Fylkeskommunedirektøren - innstilling	26.10.2022
	Fylkesutvalet	31.10.2022

Høyringsvar - Forslag til ny lov om omsetning av bøker (Boklova)

Fylkeskommunedirektøren si innstilling:

1. Fylkesutvalet i Møre og Romsdal er positiv til at lovforslaget legitimerer biblioteka som ein viktig aktør på litteraturfeltet og at lovforslaget vil sikre tilgangen på digitale lydbøker i tillegg til papirbøker og e-bøker. Fylkesutvalet i Møre og Romsdal vil samstundes peike på utfordringar kring Nasjonalbibliotekets anbefaling til modell for utlån av e-bøker og digitale lydbøker i bibliotek, og oppmodar Kultur- og likestillingsdepartementet å utarbeide ei forskrift som erstattar denne.
2. Fylkesutvalet i Møre og Romsdal er uroa for at lærebøker for grunn- og vidaregåande skular er ekskludert frå lova, og oppfordrar Kultur- og likestillingsdepartementet å sikre tilgang til bøker for elevar som ikkje er inkludert i eit vanleg skuleløp. Samstundes er fylkesutvalet positiv til at lovforslaget legg opp til at fagbøker for profesjonsmarknaden og lærebøker for høgare utdanning skal inngå i lova sitt verkeområde, og at lovforslaget inneber skaffe- og leveringsplikt for lærebøker i høgare utdanning uavhengig av format. Fylkesutvalet i Møre og Romsdal meiner dette kan styrke den allmenne tilgangen til kunnskap for innbyggjarane.
3. Fylkesutvalet i Møre og Romsdal viser elles til dei vurderingar som er gjort av fylkeskommunedirektøren.

Bakgrunn

Kultur- og likestillingsdepartementet har sendt på høyring forslag til Lov om omsetning av bøker (Boklova). Bakgrunn for forslaget er regjeringserklæringa frå hausten 2021, *Hurdalsplattformen*, som seier at «regjeringa vil legge fram ei boklov som sikrar fastprissystemet».

Lova skal erstatte gjeldande forskrift av 19. desember 2014 nr. 1716 om unntak frå konkurranselova §10 for omsetjing av bøker. Unntaket er eit av dei sentrale verkemidla for å oppnå hovudmåla for litteraturpolitikken, derunder breidde, mangfald og kvalitet i norsk litteratur, samt god tilgjenge for alle.

Høyringsnotat og forslag til ny lov er å lese [her](#) (18. august 2022). Frist for høyringsvar er 18. november 2022.

Vurdering

Boklova er ei lov som påverkar alle delar av litteraturfeltet, og delar av utdanningssektoren. Lova vil og verke inn på meir allmenne tema som demokratiske rettigheter og moglegheit for tilgang på kunnskap uavhengig av sosial og økonomisk status.

Lovforslaget sitt hovudmål er å sikre at det skapast ein mangfaldig norsk litteratur på bokmål, nynorsk og dei samiske språka, og at denne er tilgjengeleg for alle i Norge. Forslaget inneheld i all hovudsak obligatoriske føresegrer som skal omfatte alle norske utgivarar og forhandlarar av bøker i den norske bokmarknaden.

Fylkeskommunedirektøren sine vurderingar og forslag til innhald i høyringssvar følger under. Vurderingane er gjort med utgangspunkt i fylkeskommunen sine ansvarsområde, særleg knytt til bibliotekfeltet.

Føremålet (§1) i lova uttrykker litteraturpolitiske målsettingar om breidde, mangfald og kvalitet, og vil sikre god tilgjenge til litteratur for alle i Norge. Den skal og ivareta forfattar- og lesarinteresser, legge til rette for eit mangfald av aktørar og bidra til å fremme kultur- og kunnskapsformidling og styrke skriftkulturen på bokmål, nynorsk og dei samiske språka. Fylkeskommunedirektøren støtter forslaget om å ta inn føremålsparagrafen slik den er formulert.

I §3 *Lovens virkeområde* er lærebøker for grunn- og vidaregåande skule ekskludert. I høyringsnotatet er det argumentert med at litteraturen til skulane i all hovudsak omsettast gjennom offentlege anbod, slik at bøkene blir kjøpt samla. Det er til dømes vanskeleg for privatistar å få tak i pensum-litteratur, og ofte er prisen for desse bøkene høg. For biblioteka betyr det at førespurnadane om å skaffe pensum-litteratur aukar og går utover eit allereie trøgt budsjett. Fylkeskommunedirektøren meiner derfor at det bør tas grep for å sikre tilgang til bøker for elevar som ikkje er inkludert i eit vanleg skuleløp.

Vidare er det positivt at lovforslaget inneber skaffe- og leveringsplikt for lærebøker i høgare utdanning uavhengig av format. Marknaden for lærebøker i høgare utdanning utviklar seg meir mot abonnementstenester, noko som er ei ugunstig utvikling sett frå biblioteka si side. Utvida bruk av abonnementstenester vil undergrave den allmenne tilgangen til kunnskap også for innbyggjarar som ikkje er under utdanning. Fylkeskommunedirektøren meiner derfor at det er ønskeleg at fagbøker for profesjonsmarknaden og lærebøker for høgare utdanning inngår i lova sitt verkeområde slik lovforslaget legg opp til.

Når det gjeld §6 *Plikt til å skaffe og levere papirbøker og e-bøker*, bør det vurderast å ha inn eit eige punkt som gir forskrift for samhandling med biblioteka. Denne plikta omfattar at forlaga har plikt til å levere lagerførte bøker til bokhandel, og at bokhandlarane har plikt til å skaffe bøker på direkte bestilling frå sluttkunde. Departementet skal i følge §6 gi forskrifter for arbeidet med e-bøker, men biblioteka er ikkje spesifikt nemnt. Fylkeskommunedirektøren vil foreslå å ta inn eit ledd som understrekar leverandørane sitt ansvar med å levere e-bøker kor biblioteka nemnast spesifikt, samt ei forskrift med skissering av pris- og utlånsmodell. Denne forskrifta bør og omfatte e-bøker som inngår i eventuelle abonnementstenester for høgare utdanning. Problema kring dette opplevast som utfordrande å manøvrere i for biblioteka i dag, fordi det er kostnadskrevjande og dels vanskeleg å skaffe e-bøker, særleg frå fagfelte innanfor forskning og høgare utdanning. Det er ein demokratisk rettighet å få tilgang på fag- og forskningslitteratur, også for dei som ikkje er del av eit studieløp eller er akademisk tilsette. Denne rettigheita er i ferd med å smuldre vekk når fag- og forskningsbiblioteka sine e-bøker berre er tilgjengelege for studentar og tilsette.

Fylkeskommunedirektøren støttar opp om departementet sitt forslag i lova om §7 *Plikt til å tilby og levere digitale lydbøker*, og at dette også skal gjelde for levering av lydbøker til biblioteka. Samstundes må ein påpeike at dagens modell for innkjøp av e-bøker og lydbøker til biblioteka opplevast som komplisert og ressurskrevjande.

Dette gjer det vanskeleg for biblioteka å tilby befolkninga tilgang til relevant digital litteratur. Det bør derfor utarbeidast ei forskrift som skisserer pris- og utlånsmodell for biblioteka, og som erstattar Nasjonalbiblioteket si anbefaling til modell for utlån av e-bøker og digitale lydbøker i bibliotek, som er gjeldande per no.

Gunn Randi Seime
konst. fylkeskommunedirektør

Heidi-Iren Wedlog Olsen
kulturdirektør